

А.Б. Марченко старший науковий співробітник,
О.П. Магомет кандидат с.-г. наук,
Н.І. Янчук старший науковий співробітник,
Сквирська дослідна станція ІА УААН,
В.Л. Черненко, кандидат с.-г. наук,
Інститут овочівництва і баштанництва УААН

НОВИЙ СОРТ КАПУСТИ РАННЬОСТИГЛОЇ ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ПІВНІЧНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Висвітлено результати селекційної роботи щодо створення нового сорту капусти ранньостиглої для вирощування в умовах Північного Лісостепу України. Наведено характеристику сорту Нісса.

Вступ. Капуста білоголова належить до найбільш поширених овочевих видів рослин на Землі. Її посіви займають понад 25% від усіх посівних площ під овочевими, люди вживають продукцію з неї більше 4-х тисяч років. Її насіння археологи знаходять при розкопках кам'яного і бронзового віків. Згадки про капусту містять пам'ятки Київської Русі ("Изборник Святослава" 1073 р.). У нашій Батьківщині вона була широко розповсюдженою з XII століття. За Петра I капуста стала незамінним продуктом харчування і предметом широкої торгівлі.

На Русі капусту здавна вважали лікарською рослиною. Свіжий сік капусти має антисептичні і протизапальні властивості. Ще у давні часи знали, що діти, які їдять капусту, ростуть міцними, стійкими проти різноманітних захворювань. Давньогрецький учений Піфагор говорив, що капуста постійно підтримує в людині "бадьорий, веселий і спокійний настрій".

Упродовж року для людини, відповідно до фізіологічних норм, потрібно спожити близько 30 кг страв з капусти білоголової. Особливо великим є попит на ранню свіжу продукцію.

Капуста – універсальна овочева рослина, її продукцію використовують у свіжому та маринованому вигляді. Наявність сортів різних строків дозрівання і господарського призначення дозволяє використовувати капусту у свіжому вигляді протягом усього року. Група ранніх сортів займає особливе місце – з них починається надходження свіжої продукції з відкритого ґрунту, у цей період капуста має виняткове

© Марченко А.Б., Магомет О.П., Янчук Н.І., Черненко В.Л., 2009.

значення як вітамінний продукт.

Важливим резервом збільшення виробництва капусти білоголової є створення і впровадження до виробництва нових сортів з різними строками дозрівання, екологічно пластичних, з високими смаковими і технологічними якостями, стійкими проти хвороб.

На продуктивність сорту впливає багато факторів: генетичний потенціал, погодні умови, використана технологія, методи первинного насінництва, поява нових рас хвороб тощо. Тому існує постійна потреба в поновленні сортового складу капусти білоголової з урахуванням зони вирощування, поширених хвороб, напряму використання продукції.

Методика досліджень. Селекційну роботу стосовно створення нового сорту капусти ранньої проводили на Сквирській дослідній станції, яка розміщена в Північному Лісостепу України, за повною схемою селекційного процесу для перехреснозапильних рослин. За стандарт у розсадниках був адаптований для умов даної зони сорт Веснянка.

Новий сорт створено методом масового, індивідуального та родинно-групового добору із сорту *Ditmarsher fruier*. Всебічна оцінка одержаних селекційних форм дала можливість виділити крашу з них для передачі до Державного сортовипробування під назвою сорту Нісса.

Результати досліджень. Сорт Нісса належить до сортотипу Дитмарська рання, центрально – європейської географічної групи сортотипів, європейського підвиду.

Тривалість періоду від сходів до технічної стиглості у нового сорту 80-90 діб і тому його віднесено до дуже ранніх сортів капусти білоголової, що і дає йому перевагу над іншими існуючими вітчизняними районованими сортами у Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні.

У середньому за роки конкурсного сортовипробування вага головки варіювала від 0,9 до 2,5 кг на, що впливали погодні умови вирощування. Урожайність сорту Нісса у період технічної стиглості 45-48т/га, що на 10 т/га більше, ніж у стандарту та на 5-8т/га, ніж у вихідної форми сорту *Ditmarsher fruier*. За перший збір сорт віддає 45-50% усього врожаю. Це відбувається тому, що фаза наростання листової маси – формування головки в нового сорту проходить більш інтенсивно, що дає можливість отримати врожай капусти ранньостиглої в досить ранні строки (у кінці травня під час садіння розсади в поле у першій декаді квітня та на початку червня під час садіння розсади в поле на початку травня). Сорт Нісса формує дружний урожай, за два збори.

Товарність продукції сорту Нісса знаходиться в межах 95-98%, що пов'язано зі стійкістю головки проти розтріскування та до ураження слизовим бактеріозом у фазу технічної стиглості.

Розетка листків середня – 48см, напівприпіднята. Число розеточних листків – 13-16 штук. Форма листової пластинки – округла (індекс -1.06). Листок цільний сидячий, світло-зеленого забарвлення із слабким восковим нальотом, слабо ввігнутий, гладенький. Край лист-

ків – слабо хвилясті. Жилкування рідке. Тканина листка гладенька, зовнішній качан низький 9-10см, внутрішній 25-30% до висоти головки. Головка округла (індекс – 1.06), світло – зелена в розрізі – біло-жовта, середньої величини. Щільність добра (4 бали).

Результати біохімічної оцінки, проведеної у період технічної стиглості, показали, що новий сорт характеризується високим вмістом сухої речовини (6,9%), цукрів (4,0%), що дещо перевищує стандарт 6,2 і 3,3% відповідно. Кількість вітаміну С – на рівні стандарту (19,4-21,82мг/ 100 г). Дегустаційна оцінка – висока (5 балів).

При зберіганні маточників сорт Нісса показав досить відмінну лежкість, що на 20% більший, ніж у стандарту сорту Веснянка.

За результатами оцінки сорт Нісса виявив практичну стійкість до бактеріозів (бал стійкості 7 за шкалою РЕВ) та до фузаріозного в'янення в умовах природних та штучних, провокаційних інфекційних фонів.

Новий сорт капусти ранньостиглої Нісса у 2008 році занесений до Реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні.

Висновки.

1. У результаті селекційної роботи створено дуже ранній сорт для умов Північного Лісостепу України.

2. За перший збір новий сорт Нісса віддає 50% продукції.

3. Новий сорт має будову рослини (напівприпідняті розеткові листки), яка дозволяє утримувати вологу в ґрунті біля кореня і характеризує його як жаростійкий.

4. За біохімічним складом головки, якістю продукції, лежкістю маточників і стійкістю до основних хвороб новий сорт Нісса не поступається стандарту та вихідній формі.

А.Б. Марченко, О.П. Магомет, Н.И. Янчук, В.Л.Черненко. НОВЫЙ СОРТ КАПУСТЫ РАННЕСПЕЛОЙ ДЛЯ ВЫРАЩИВАНИЯ В УСЛОВИЯХ СЕВЕРНОЙ ЛЕСОСТЕПИ УКРАИНЫ.

Резюме. Отражены результаты селекционной работы относительно создания нового сорта капусты раннеспелой для условий Северной Лесостепи Украины. Приведено характеристику сорта Нисса.

A.B. Marchenko, C.P.Mahomet, K.I. Yanchuk, V.L. Chernenko
A NEW VARIETY OF EARLY CABBAGE FOR THE NORTH FOREST-STEPPE OF UKRAINE.

Summary. There are elucidated results of the breeding work on creation of a new variety of early cabbage for conditions of the North Forest Steppe of Ukraine. The variety Nissa characteristic is given.